

Ключевые слова: педагогическое взаимодействие, этнохудожественная подготовка, философский поход, субъекты учебного процесса, синергетический поход, толерантность, эмпатия, сочувствие, сопереживание.

YIN HAN. Pedagogical interaction as an important factor to improve the ethno and art training of future teachers of music.

In the article the problem of empathy is examined as the social-psychological phenomenon, the historical aspects of establishment of this concept are selected. It is here underlined going near understanding of this concept and role of empathy for the future teachers of music. The article deals with the philosophical and methodological basis of the phenomenon of pedagogical interaction of learning process in the system of contemporary professional education. In time of the global crisis in various areas of public life changing scientific understanding of man and the universe itself, updating learning content, innovative changes in the forms of educational interaction and nature of the relationship of the learning process.

An empathy of music school teachers from a systematic approach according to the study of a personality, caused by biological (the process of ontogenesis, inclinations, instincts), psychological (the principle of development, psychoanalytic, humanistic approaches) and social (interpersonal relationships, identification, imitation, empathy) determinants. Empathy is an integral dynamic creation of a personality and is characterized by the formation of a kind of emotional and motivational way of an external and internal response mechanisms based on the social communicative and emotional intelligence. Structure of an empathy as a factor of motivation is characterized by empathy ability, identification, empathy attitudes between relations with younger students.

Rethinking of historical heritage of pedagogical knowledge about teaching interaction and new philosophical approaches make it possible to better understanding of the roots of this phenomenon. Based on new scientific paradigm, in the second half of the XX century. emerged interdisciplinary research area – synergetic theory that today provides a new methodological basis of scientific knowledge in the field of education and is most effectively meet the needs of the disclosure and abilities of the individual and how to fullself.

Key words: ethno and art training, the subjects of the educational process, philosophical approach, synergistic approach, tolerance, empathy, sympathy, experience.

УДК 003.083:81'1

Керпатенко Ю. В., Щербина О. О.

**АБРЕВІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ЕКОНОМІЇ МОВНИХ ЗАСОБІВ
У ПІДГОТОВЦІ СЛУХАЧІВ МОВНИХ КУРСІВ ДО КОМУНІКАЦІЇ
У СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ПОЛІ**

Стрімкий розвиток технічних засобів комунікації, дефіцит часу а також перманентне утворення скорочень та неологізмів у мові висувають свої вимоги до викладання іноземної мови, зокрема до відбору лексичного матеріалу. У статті досліджено сучасні скорочення та аббревіатури, які використовуються в суспільно-політичному полі, особливості їх розуміння і перекладу, методичні нюанси відбору навчального матеріалу з суспільно-політичної тематики для слухачів мовних курсів крізь призму подальшої комунікації у професійній сфері, розглянуто психолого-педагогічні особливості навчання дорослих іноземної мови в умовах інтенсивної

підготовки. Зважаючи на відкритість світового ринку праці сьогодні та беручи до уваги високий попит на фахівців різних галузей, зокрема англомовних, автори статті зробили спробу визначити основні тенденції осучаснення лексичного матеріалу у навчальному процесі на спеціалізованих мовних курсах.

Ключові слова: *навчання, абрєвіатура, іноземна мова, комунікація, засоби масової інформації, суспільно-політична лексика.*

Навчання дорослих сьогодні є без перебільшення одним із головних чинників у формуванні динамічного сучасного конкурентоздатного освітнього простору, і значення його й надалі зростає як в Україні, так і в світі. Зокрема, важлива роль відводиться системі навчання дорослих в прогнозах соціального розвитку. В Україні актуальність цього питання викликана необхідністю навчання персоналу підприємств, установ, організацій, потребою професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації або бажанням опанувати новий фах. З огляду на процеси глобалізації, відкритість ринку праці у світі, а також враховуючи шалені темпи оброблення інформації, зважаючи на старіння знань вже на момент завершення навчання, відповідно можна відзначити тенденцію у зростанні свідомого прагнення подальшої післядипломної або самоосвіти у системі вітчизняної освіти, де своє, вже досить значне, місце посідають різноманітні тренінги, майстер-класи, курси, що мають дуже актуальні сьогодні особливості: мобільність, гнучкість, новизна, адаптивність до ситуації та потреб суб'єкта навчання. Особливе місце тут безперечно займає навчання іноземних мов в умовах глобалізації та інтеграції України у світове співтовариство. Сьогодні "в Україні функціонує система неперервної мовної освіти" [1]. Для багатьох людей вивчення однієї або кількох іноземних мов є цілком нормальним закономірним шляхом особистісного зростання та самовдосконалення. Проте разом із цим для фахівців різних сфер у межах професійного розвитку оволодіння іноземними мовами також створює більш широкі перспективи для самореалізації. І саме тут полягають деякі особливості процесу навчання дорослих іноземної мови з огляду на складне поєднання мотивації специфічно пізнавальної та мотивації досягнення, а також реалізацію вікових особливостей та "професійних деформацій" слухачів у процесі навчання крізь призму мотивації, враховуючи психологічні особливості білінгвізму, інтерференції та позитивного перенесення лінгвістичного досвіду між першою, другою іноземними та рідною мовами. Іноземну мову вивчають дорослі, для яких існує особлива стратегія навчання [2, 3, 4, 5]. Свідомо вивчати мову означає бути самому активним у процесі навчання: міркувати, аналізувати, порівнювати, висувати гіпотези, знаходити закономірності, обговорювати результати. Слухачі відповідальніше поставляться до процесу навчання, це зробить ефективним застосування на заняттях інтерактивних форм роботи. І хоча для навчання дорослих іноземної мови характерним є збільшення

частки самостійного опрацювання матеріалу, враховуючи попередній досвід навчання слухача, активна індивідуальна робота, незаперечною є роль навчальних ситуацій під час практичних занять. Особистісно орієнтовані навчальні ситуації з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності покликані максимально включити мотиваційну, інтелектуальну та емоційну сфери особистості, що навчається.

Навчання іноземної мови у двадцять першому столітті неможливо уявити без засобів масової інформації, без використання новітніх досягнень техніки, що відповідно відображається на відборі лексичного матеріалу та використанні сучасного арсеналу методичних знахідок під час практичних занять, що, у відповідь на вимоги сьогодення, має бути орієнтований на фахову (або подальшу фахову) діяльність людини, яка вивчає іноземну мову. Одним з основних аспектів оволодіння іноземною мовою на достатньому або високому рівні є готовність до комунікації у суспільно-політичному полі, ознайомлення та обговорення поточних подій, вивчення іншомовних джерел інформації.

Зокрема, в умовах бурхливого розвитку технологій передачі інформації, швидкість та лаконічність у мовній комунікації має подекуди критично важливе значення. Різні екстралінгвістичні та внутрішньомовні фактори пришвидшують тенденцію до скорочення слів. Схоже явище спостерігається майже в усіх країнах і національних мовах. Протягом кількох останніх декад у сучасних європейських мовах збільшується кількість аббревіатур і частота їх вживання. Інтерес до аббревіації як одного з способів мовного вираження сучасних реалій викликано тим, що аббревіатури, характерні для письмової мови засобів масової інформації (ЗМІ), викликають значні труднощі при сприйнятті текстів суспільно-політичного поля. Актуальність питання дослідження специфіки вживання аббревіатур також обумовлено тим, що аббревіація є одним з способів словотворення, який найбільш повно відповідає прагматичним потребам сучасності. У такому аспекті цікавим є підготовка слухачів до здійснення комунікації у суспільно-політичному дискурсі ЗМІ через вживання відповідних аббревіатур.

Сучасні дослідники неоднозначно витлумачують поняття “аббревіація” і “аббревіатура” у словотворі. Аббревіація об'єднує два зворотні процеси: перший – це процес словотворення і пов'язане з ним поняття “спосіб словотворення”, яким оперують науковці; другий – це об'єднання скорочених компонентів у єдине ціле, тобто складання. Практичне застосування аббревіації проявляється у скороченні довгих мовних формул і згортанні їх у семантичну єдність – аббревіатуру. Це порівняно новий спосіб словотворення, але досить продуктивний у сучасних мовах. Це пояснює те, що серед неологізмів – значна кількість саме аббревіатур [6, 7, 8].

Аббревіатури бувають загальноприйнятими і широковживаними, а також

винятковими та контекстуальними. Загальноприйняті абрєвіатури входять до словникового складу мови разом з повними термінами та термінологічними словосполученнями. Вони вживаються як у письмовій, так і в усній мові, їх значення подаються у словниках. Виняткові (текстові скорочення) вживаються окремими авторами з метою запобігання повторення довгих назв та економії місця, вони пояснюються в тексті або в примітках.

У лінгвістичному аспекті процеси абрєвіації, що розвиваються у сучасних європейських мовах, слід розглядати у зв'язку з усіма існуючими проблемами слова: проблемою значення слова, проблемою семантизації внутрішньої форми слів, їх парадигматичних, мотиваційних і дериваційних відношень, інформаційної та дискурсивної обумовленості.

Мова ЗМІ є одним з основних інструментів у боротьбі за владу, її основною характеристикою є висока ступінь маніпулювання суспільною думкою (переконання та контроль). Під маніпуляцією через ЗМІ ми розуміємо створення думки і формування стереотипів поведінки через позитивний або негативний мовний образ. Подібного виду маніпуляція може бути присутня на всіх мовних рівнях: у вигляді лозунгів, мовних кліше, ключових слів на лексичному рівні; у стратегії публічних виступів, стратегії аргументації на текстуальному рівні. Таким чином ЗМІ репрезентують соціальні, політичні, морально-ідеологічні, культурні, наукові, економічні, виховні події і проблеми життя суспільства, актуальні для даного часу. Мас-медіа стають засобом політико-ідеологічного переконання, впливу на суспільну думку, з її подальшим формуванням.

Інформаційно-політичний дискурс у його форматі (газети, журнали, стрічка новин на телебаченні) має певний вплив на кількість і частоту вживання абрєвіатур саме через специфіку даного виду дискурсу. У той же час стає характерним вживання новоутворень і сленгізмів у газетному мовленні. В англійських виданнях все частіше вживаються новоутворення, які потребують певних фонових знань, необхідних для повного відтворення прототипу абрєвіатури ці її розуміння. У той же час такі абрєвіатури створюють у комуніканта відчуття причетності до подій, які відбуваються.

Аналізуючи абрєвіатури в мові сучасних ЗМІ, важливо відмітити тенденцію до інтернаціоналізації абрєвіатур, їх вживання без розшифровки, а іноді навіть без перекладу, як наприклад, абрєвіатури, що відображають певний тип реалій: міжнародних та інтернаціональних (*ONU, OTAN, OSCE*); економічних та фінансових (*GDP, GNP*)

Абрєвіатури та скорочення стали зручним засобом для позначення різноманітних термінів без потреби їх розгорнутого пояснення, причому ми спостерігаємо не лише важливість мовної та часової економії, але й значною мірою творчий аспект, авторський стиль. Особливістю абрєвіації як способу словотворення є те, що вона направлена на утворення значно

коротших у порівнянні з вихідними структурами (словосполученнями або реченнями) номінацій-синонімів, що дає можливість економити місце в обмежених за обсягом колонках газет та журналів, інтернет-виданнях, телебаченні без зменшення інформативної складової.

Сучасна мова ЗМІ у текстуальному її відображенні має бути яскравою, простою, лаконічною. Це пов'язано не тільки з прагненням до стандарту або з законом економії витрати сил. Існує також більш глибокий зв'язок особливостями роботи людського мозку, з психологічною специфікою людського мислення: свідомість, пам'ять є специфічними факторами, що мають вплив на особливості сприйняття та відтворення аббревіатур різних структурних типів.

Людина підсвідомо прагне обійтися мінімумом зусиль для досягнення цілей, у тому числі і мінімумом інформації. Таким чином зменшення інформації у порівнянні з очікуваною, тобто неочікуване інформативне розвантаження, викликає позитивні емоції і різко збільшує сприйняття повідомлення.

У мовних системах це має відображення у різних проявах принципу економії. Так, лише такі мовні явища найбільш стійкі, які поєднують у собі мінімальні затрати зусиль у вимові, легкість запам'ятовування, можливість варіювання. Основа принципу економії виходить з потреб комунікативно-дискурсивних тенденцій розвитку соціуму. У той же час там, де економія мовних засобів заважає взаєморозумінню носіїв мови, є на заваді вільному процесу комунікації, дія принципу економії призупиняється. Так, маючи надзвичайну властивість економії, вживання аббревіатур обмежується необхідністю зберігати комунікативну значущість, зрозумілість сприйняття тексту. Обсяг оперативної пам'яті людини спричинює обмеження довжини слова, тому структури, які складаються з двох-трьох елементів, є найбільш розповсюдженим типом для створення графо-лексичних скорочень. Окремі аббревіатури, які активно функціонують у сучасному політичному житті українського суспільства, мова запозичила в готовому вигляді без перекладу з мов міжнародного спілкування, зокрема англійської: НАТО (NATO – North Atlantic Treaty Organization) – *Північноатлантичний блок*; ЮНЕСКО (UNESCO – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) – *Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури*. Частина аббревіатур – назв країн і міжнародних організацій, фондів виникла вже на основі перекладених номінацій: UNO – *ООН (Організація Об'єднаних Націй)*; *IMF-МВФ (Міжнародний валютний фонд)*; USA – *США (Сполучені Штати Америки)*. Деколи трапляються розбіжності в скороченні відомих назв, зокрема в українських діаспорних джерелах. Наприклад, США в Америці й Канаді може звучати як ЗДА (*З'єднані Держави Америки*) або ЗСА (*З'єднані Стейти Америки*). Серед ініціальних аббревіатур найбільшу групу становлять назви установ та організацій.

Останнім часом в Україні виникло багато нових партій, громадсько-політичних організацій, що мають два найменування: одне – повне, яке є словосполученням, інше скорочене – аббревіатура. Ознакою євроінтеграційної стратегії України є поява в українському політико-економічному дискурсі великої кількості аббревіатур із компонентом *євро*, напр.: *єврокредит*, *єврооблігація*, *європарламент*, *євроринок*, *єврочек*, чи основою *Європа*, напр.: *ЄВС – Європейська валютна система*, *ЄВБ – Європейський валютний банк*, *ЄБРР – Європейський банк реконструкції і розвитку*, *ЄС – Європейський Союз* [8, 9, 10].

З огляду на викладений вище матеріал можна констатувати, що сьогодні однією з основних тенденцій у навчальному процесі є постійне осучаснення і ревізія словникового запасу, доповнення його відповідними новими лексичними одиницями, опрацювання їх під час практичних занять, а також методичні пошуки викладачів іноземної мови, спрямовані на відбір актуальних автентичних джерел інформації, вивчення нових реалій, зокрема аббревіатур, оскільки без даного аспекту неможливо уявити не лише повноцінну комунікацію, та навіть адекватне сприйняття й розуміння іноземної мови у межах суспільно-політичної тематики.

Використана література :

1. Проект Концепції мовної освіти в Україні – [http:// mon.gov.ua/index.php/ua/2948-kruglij-stil-z-pitan-kontseptsii-movnoi-osviti](http://mon.gov.ua/index.php/ua/2948-kruglij-stil-z-pitan-kontseptsii-movnoi-osviti)
2. Общая методика обучения иностранным языкам : хрестоматия / сост. А. А. Леонтьев. – М. : Рус. яз., 1991. – 360 с.
3. Основы андрагогики. Терминологический словарь для студентов социально-гуманитарных специальностей / сост. В. В. Маслова. – Мариуполь, 2009. – 19 с.
4. *Anta Kursisa. Deutsch ist easy!* / Anta Kursisa, Gerhard Neuner. Max Hueber Verlag, 85737 Ismaning, Deutschland, 2006. – 96 S.
5. *Jarvis P. Adult education and Lifelong Learning /Theory and practice.* – 3rd edition. – London and New York : Routhledge Faimer, Tailor and Francis Group, 2004. – p. 70.
6. *Данилюк С. С.* Структурні та функціональні особливості англійських електронних текстів : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / С. С. Данилюк. – Київ, 2006. – С. 15-17.
7. *Левицький А. Е.* Функціональні зміни в системі номінативних одиниць сучасної англійської мови : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04 / А. Е. Левицький. – Київ. держ. лінгв. ун-т., 1999. – 396 с.
8. *Луценко Н. А.* Аббревіатурні англійські запозичення в сучасній українській мові / Н. А. Луценко // Матеріали Міжнар. науково-практ. конф. “Динаміка наукових досліджень”. – Том 13. Філологія. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2012. – С. 93-95.
9. *Морошкіна Г. Ф.* Алгоритм новітньої писемної комунікації у французькому Інтернет-просторі / Г. Ф. Морошкіна // Науковий вісник Чернівецьк. ун-ту. – Чернівці, 2005. – Вип. 247. – С. 64-67.
10. *Шевченко Л. І.* Медійна лексикографія в лінгвістичній перспективі / Л. І. Шевченко // Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика : зб. наукових праць. – К. : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2014. – Вип. 28. – 199 с. – С. 7-16.

References :

1. Proekt konceptsii movnoi osvity v Ukraini – [http:// mon.gov.ua/index.php/ua/2948-kruglij-stil-z-pitan-kontseptsii-movnoi-osviti](http://mon.gov.ua/index.php/ua/2948-kruglij-stil-z-pitan-kontseptsii-movnoi-osviti)
2. Obshchaya metodika obucheniya inostrannym yazykam : khrestomatia / sost. A. A. Leontjev. – M. : Rus. yaz., 1991. – 360 p.

3. Osnovy androgogiky. Terminologicheskij slovar dlia studentov sicialno-gumanitarnyh specialnostej Khrestomatia / sost. V. V. Maslova. – Mariupol, 2009. – 19 p.
4. *Anta Kursisa*. Deutsch ist easy! / Anta Kursisa, Gerhard Neuner. Max Hueber Verlag, 85737 Ismaning, Deutschland, 2006. – 96 S.
5. *Jarvis P.* Adult education and Lifelong Learning / Theory and practice. – 3rd edition. – London and New York : Routhledge Faimer, Tailor and Francis Group, 2004. – p. 70.
6. *Danyluk S. S.* Srukturni ta funkcionalni osoblyvosti anhlomovnyh elektronnyh textiv : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04 / S. S. Danyluk – Kyjiv, 2006. – P. 15-17.
7. *Levytskyj A. E.* Funkcionalni zminy v systemi nominatyvnyh odynts sychasnoji anhlijskoji movy : dys. ... d-ra. filol. nauk : 10.02.04 / A. E. Levytskyj – Kyjiv, 1999. – 396 p.
8. *Lutsenko N. A.* Abreviaturni anhlijski zapozychennia v suchasnij ukrajinskij movi / N. A. Lutsenko. Abreviaturni anhlijski zapozychennia v suchasni ukrainskii movi / N. A. Lutsenko // Materialy Mizhnarodnoji nauково-prakt. konf. “Dynamika naukovykh doslidzhen”. – Tom 13. Filolohiya. – Dnipropetrovsk: Nauka i osvita, 2012. – P. 93-95.
9. *Moroshkina H. F.* Alhorytm novitnyoji pysemnoji komunikatsiji u francuzkomu internet-prostori / H. F. Moroshkina // Naukovyj visnyk Chernivets. un-tu. – Chernivtsi, 2005. – Vyp. 247. – P. 64-67.
10. *Shevchenko L. I.* Medijna leksykohrafija v lnhvistychnij perspektyvi / L. I. Shevchenko // Aktualni problemy ukrajinskoi lnhvistyky: teoriya i praktyka : zb. nauk. prats. – K. : Vydavnycho-poluhrafichnyj tsentr “Kyjivskij universytet”, 2014. – Vyp. 28. – 199 p. – P. 7-16.

КЕРПАТЕНКО Ю. В., ЩЕРБИНА Е. А. Аббревиация как способ экономии языковых средств в подготовке слушателей языковых курсов к коммуникации в общественно-политическом поле.

Стремительное развитие технических средств коммуникации, дефицит времени, а также перманентное возникновение сокращений и неологизмов в языке в целом, и в частности в английском, требуют от преподавателя иностранного языка умелого и качественного отбора учебного материала.

В статье исследуются современные сокращения и аббревиатуры, часто используемые в общественно-политическом дискурсе, особенности их понимания и перевода, методические нюансы отбора учебного материала, рассматриваются также психолого-педагогические особенности обучения взрослых иностранным языкам. Учитывая открытость мирового рынка труда и обращая особенное внимание на то, что спрос на профессионалов, владеющих иностранным языком, в первую очередь английским, авторы статьи попытались определить основные тенденции осовременивания лексического материала в учебном процессе на специализированных курсах иностранного языка.

Ключевые слова: обучение, аббревиация, иностранный язык, коммуникация, средства массовой информации, общественно-политическая лексика, экономия языковых средств.

KERPATENKO J. V., SHCHERBYNA H. A. Abbreviations as a way of language economy in students' teaching during foreign language course in social and political field.

In recent years an increasing interest has been directed to the study of the interplay of language and sociology and to the various ways linguistic features in teaching foreign language. This paper argues for the importance of teaching postgraduate students modern realities in foreign language education. It has also been emphasized that the using of abbreviations and shortenings has a special function in promoting cross-cultural education. The article is devoted to the pressing questions of employing abbreviations in the frame of social and political sphere. This study focuses on examining peculiarities of perception and translation abbreviations and shortenings, pedagogical nuances of choosing the educational material for the retraining language course student. Through exploring the reasons for widespread distribution of abbreviations in the language of mass media it has been discovered their important contribution to facilitating intercultural communication. The article is also focused on the psychological and pedagogical peculiarities of training postgraduate students for the professional communication.

Key words: *studying, abbreviation, foreign language, communication, mass media, social and political vocabulary, language economy.*

УДК 621.396.933(075)

Кміта Є. В.

МЕТОДИЧНА СИСТЕМА ПЕРЕПІДГОТОВКИ ДИСПЕТЧЕРІВ УПРАВЛІННЯ ПОВІТРЯНИМ РУХОМ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У НІМЕЧЧИНІ

У статті описується методична система перепідготовки диспетчерів управління повітряним рухом в Німеччині. Професійній мовній підготовці та перепідготовці в авіації властиві конкретні завдання, зміст, критерії володіння мовою, умови користування нею, а також наступні особисті й професійні особливості, що відрізняють її від вивчення мови в будь-якій іншій сфері людської діяльності. Головна увага приділяється комунікативному підходу, а також його головним аспектам. Також вказується й на необхідність досягнення робочого рівня 4 по кваліфікаційній шкалі ICAO у всіх шести аспектах володіння мовними навичками. При цьому відмічається, що в Німеччині дуже широко використовується технологія модульного навчання та змішане навчання. Більш того, ця перепідготовка розглядається в аспекті розвитку їх професійної комунікативної компетентності. Основна увага приділена принципам, методам, прийомам та іншим аспектам методичної системи.

Ключові слова: *диспетчер, управління повітряним рухом, перепідготовка, Німеччина, професійна комунікативна компетентність, методика, принципи, методи, прийоми, підходи, сценарії, технічні засоби підготовки.*

Професійній мовній підготовці та перепідготовці в авіації властиві конкретні завдання, зміст, критерії володіння мовою, умови користування нею, а також наступні особисті й професійні особливості, що відрізняють її від вивчення мови в будь-якій іншій сфері людської діяльності [1]:

- ця мова призначена для забезпечення зв'язку (обміну повідомленнями) між пілотом і диспетчером УПР;
- використовуваній мові властиві вкрай специфічні лексика, вираження й функції;
- кінцевим критерієм оцінки володіння цією мовою є професійна комунікативна компетентність, а не лінгвістична правильність;
- обмін повідомленнями здійснюється переважно в усній формі й часто під час відсутності візуального контакту;
- питання обміну повідомленнями може не тільки впливати на безпеку пасажирів і окремих авіаперевізників, але також робити серйозний економічний вплив на всі сторони, що зайняті в галузі авіаперевезень, – як у